

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

KTKP020 – Kasvatus, yhteiskunta ja muutos

Aineenopettajakoulutus

Suuryhmä 15.1.2024

Mistä on kysymys?

Ilmiökuvaus kasvatus, yhteiskunta ja muutos

- Kasvatus, koulutus ja oppiminen ovat yhteiskunnallisia ilmiöitä. Ne ovat myös poliittisia kysymyksiä ja niillä on yhteiskunnallisia tehtäviä. Yhteiskunnallinen koulutuspolitiikka, esimerkiksi valtakunnallisten opetussuunnitelmien laatiminen, sisältää valtakamppailua ja intressineuvotteluita. **Kasvatus ja koulutus sekä ylläpitävät ja uusintavat että uudistavat yhteiskuntaa.** Ne ovat sidoksissa kulttuurin ja yhteisöjen jatkuvuuteen ja muutokseen. Kasvatuksen ja koulutuksen käytänteet liittyvät myös vallitsevaan sosiohistorialliseen tilanteeseen, kulttuuriin, politiikkaan, ideologioihin ja valtarakenteisiin. Nämä asettavat kasvatukselle yhteiskunnalliset ja rakenteelliset ehdot.
- Kasvatus ja koulutus eri ikävaiheissa kytkeytyvät politiikan, kulttuurin ja työelämän muutoksiin, aktiivisen kansalaisuuden ja yhteiskunnallisen osallisuuden reunaehtoihin sekä aikuiskoulutuksen ja elinikäisen oppimisen mahdollisuuksiin. Keskeisiä ovat kasvatuskäytänteiden ja lapsuudessa, nuoruudessa, perheessä sekä työelämässä tapahtuneiden kulttuuristen muutosten väliset yhteydet. Kulttuurisia muutoksia ovat perhemuotojen monipuolistuminen, kasvatuksen ja ihmisen elämäncyklin institutionalisoituminen, lasten ja nuorten oikeuksien vahvistuminen sekä kasvuympäristöjen ja työelämän oppimisvaatimusten moninaistuminen ja nopea muuttuminen. Laajemmin muutokset ilmenevät yksilöllistymisenä, globalisoitumisena, elämäntapojen ja arvomaailman erilaistumisena sekä valinnanvapauden lisääntymisenä.
- Kasvatus, yhteiskunta ja muutos -ilmiökokonaisuudessa **tutkitaan yhteiskunnan muuttuvia käytänteitä ja rakenteita, jotka luovat mahdollisuudet ja asettavat reunaehdot kasvatukselle, koulutukselle sekä laajemmin koko socialisaatioprosessille.** Kasvatusta ja koulutusta **käsitellään myös ajallisuuden kautta, mikä avaa niihin menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden näkökulmat.** Kasvatukseen, yhteiskuntaan ja muutokseen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan ja problematisoidaan tutkivalla ja kyselevällä otteella.

Osaamistavoitteet

Opintojakson suoritettuaan opiskelija:

- hahmottaa, miten kasvatusta ilmenee yhtäältä yhteiskunnallisten rakenteiden ja käytänteiden osana ja toisaalta niitä muuttavana voimana
- osaa tarkastella kasvatusta ja koulutusta ilmiöitä yhteiskunnallisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta hyödyntäen kasvatustieteiden käsitteitä
- osaa eritellä kasvatuskäytänteiden ja lapsuudessa, nuoruudessa ja aikuisuudessa tapahtuneiden kulttuuristen muutosten yhteyksiä.

Sisällöt

- kasvatusta- ja koulutusinstituutit ja -järjestelmät ja niiden muutos
- kasvatusta ja koulutusta suhteessa valtarakenteisiin, kulttuureihin ja ideologioihin
- kasvatuskäytännöt ja lapsuudessa, nuoruudessa, perheessä sekä työelämässä tapahtuneet kulttuuriset muutokset
- keskeisiä käsitteitä: yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus, tasa-arvo, inklusio, osallisuus, moninaisuus, toiseus, eriarvoistuminen, sukupuolistunut väkivalta

Opintojakson suorittaminen - tehtävät

- Opintojakson ”pääsivu” peda.netissä:
  - <https://peda.net/id/6eb437d0d86>
- Luennot, jotka katsotaan tallenteina.
  - Linkit luentoihin ja materiaalit löytyvät: <https://peda.net/id/14a47d3ed86>
- Suur- ja pienryhmätapaamiset.
  - Tapaamisten aikataulut löytyvät Sisusta (ja näistä dioista pian)
- Oppimistehtävät:
  - norminrikkomistehtävä
  - Särö/megatrenditehtävä
  - Prope: yhteisöllinen & yhteiskunnallinen osaaminen.
- Tehtävien tarkempi ohjeistus: <https://peda.net/id/dcf54cb8d86>

Arviointi

Arvioinnin kohde	Arvioinnin tapa	Osuus opintojakson kokonaisarvosanasta
Pienryhmän/pienryhmän tiimien työskentely	kriteeriperustainen sanallinen ja numeerinen tiimin itsearviointi	20 %
Prope-työskentely	kriteeriperustainen sanallinen ja numeerinen henkilökohtainen itsearviointi kriteeriperustainen sanallinen ja numeerinen opettaja-arviointi	20 % 60 %

ks. Tarkemmin: <https://peda.net/id/dcf54cb8d86>

Aikataulu

- **Suuryhmä 15.1.2024 (RUU D104 Helena):**
  - Opintojakson yleisspekstit ja pohjustus norminrikkomistehtävään
  - Luettavaksi: Antikainen, A., Rinne, R., & Koski, L. (2021). *Kasvatussosiologia* (6., päivitetty painos.). PS-kustannus. Luku 2 Sosiologian ja kasvatussosiologian peruskäsitteitä
- Opehuone (eli pienryhmä) 22.1.: Norminrikkomistehtävän kehittelyä ja suuryhmän purkua
- Opehuone 29.1.: Norminrikkomistehtävän purku, megatrenditehtävän ohjeistus
- **Suuryhmä 5.2. (RUU D104 Helena): Aleksin Fornaciari: Opettajan yhteiskuntasuhde**
- Opehuone 12.2. Megatrenditehtävän työstämistä
- Opehuone 19.2. Megatrenditehtävän työstämistä
- Opehuone 4.3. Megatrenditehtävän toteutus
- **Suuryhmä 11.3. (RUU D104 Helena): Mitä on opittu?**

Onko kysyttävää opintojakson käytännön asioista?

Miksi koulu on olemassa?

Pohtikaa kysymystä pienissä (3-4 hlö)
ryhmissä viisi minuuttia

Valmistautukaa esittämään pohdintojanne
muulle ryhmälle

IN ALL YOU'RE
JUST ANOTHER
BRICK IN THE WALL

Kasvatuksen ja koulutuksen dilemma

Samaan aikaan kun koulun tehtävä on opettaa uusille sukupolville arvokkaiksi katsottuja tietoja ja taitoja, sen tehtävä on kasvattaa lapsista ja nuorista kriittisiä kansalaisia, joilla on tarvittavat tiedot ja valmiudet asettaa kriittiseen valoon ne tiedot ja taidot, joita koulussa heille on opetettu

- Toisin sanoen, koulun tehtävä on samaan aikaan sosiaalistaa lapsia ja nuoria vallitsevaan yhteiskuntaan sekä kasvattaa heistä toimijoita, jotka asettavat kyseenalaiseksi ja uudistavat sitä yhteiskuntaa, johon heidät on sosiaalistettu
  - Sosiaalistamisen, uusintamisen ja uudistamisen välinen jännite, jota opettaja ei pääse karkuun
  - Jännite tulee näkyväksi esimerkiksi *normeissa*, joita kouluun kohdistuu ja joita koulussa oppilaisiin ja opiskelijoihin kohdistetaan

Mikä on normi?

- Käsitteellä *normi* selitetään ihmisen tietynlaista käyttäytymistä tietynlaisissa tilanteissa.
- Muodostuu yhteisössä tai yhteisöissä hyväksytystä/hyväksytyistä tavoista toimia tai käyttäytyä.
- Tulee näkyväksi usein, vasta kun normia rikotaan.

- Mitä normeja henkilö kuvassa rikkoo?

KUVAN LÄHDE: YLE

Koulun normit

- Koulussa on virallisia normeja, joita *täytyy* noudattaa
  - Esim. lainsäädäntö, opetussuunnitelma jne.
    - Näitäkin voidaan toteuttaa kouluissa hyvin eri tavalla. Esimerkiksi opetussuunnitelman mukainen opetus – mitä se on?
  - Yhteisön itse määrittelemät: esim. koulun säännöt
- Sekä kulttuurisia ja sosiaalisia normeja, joita kenties *noudatetaan huomaamatta*
  - Sovinnaisuussäännöt: esim. sisällä ei pidetä hattua
  - Osa normeista kohdistuu koulua pienempiin yhteisöihin, kuten yksittäisiin luokkiin tai opiskelijajoukkoihin
    - Esim. luokan oma ”koodisto” olla viittaamatta tunnilla, koska se on hikareiden hommaa...
- Myös opettajalla on omia arvoja ja arvostuksia, jotka toimivat normien tapaan
  - Esim. koulutusmyönteisyys, opettajan oma etiikka
  - Saattavat olla vastakkaisia virallisille tai kulttuurisille ja sosiaalisille normeille
- Normeihin kasvattamista ja normien noudattamista määrittää sanktiojärjestelmä
  - Normin rikkomisella on seurauksensa, mutta toisaalta normin noudattaminenkaan ei ole neutraalia toimintaa

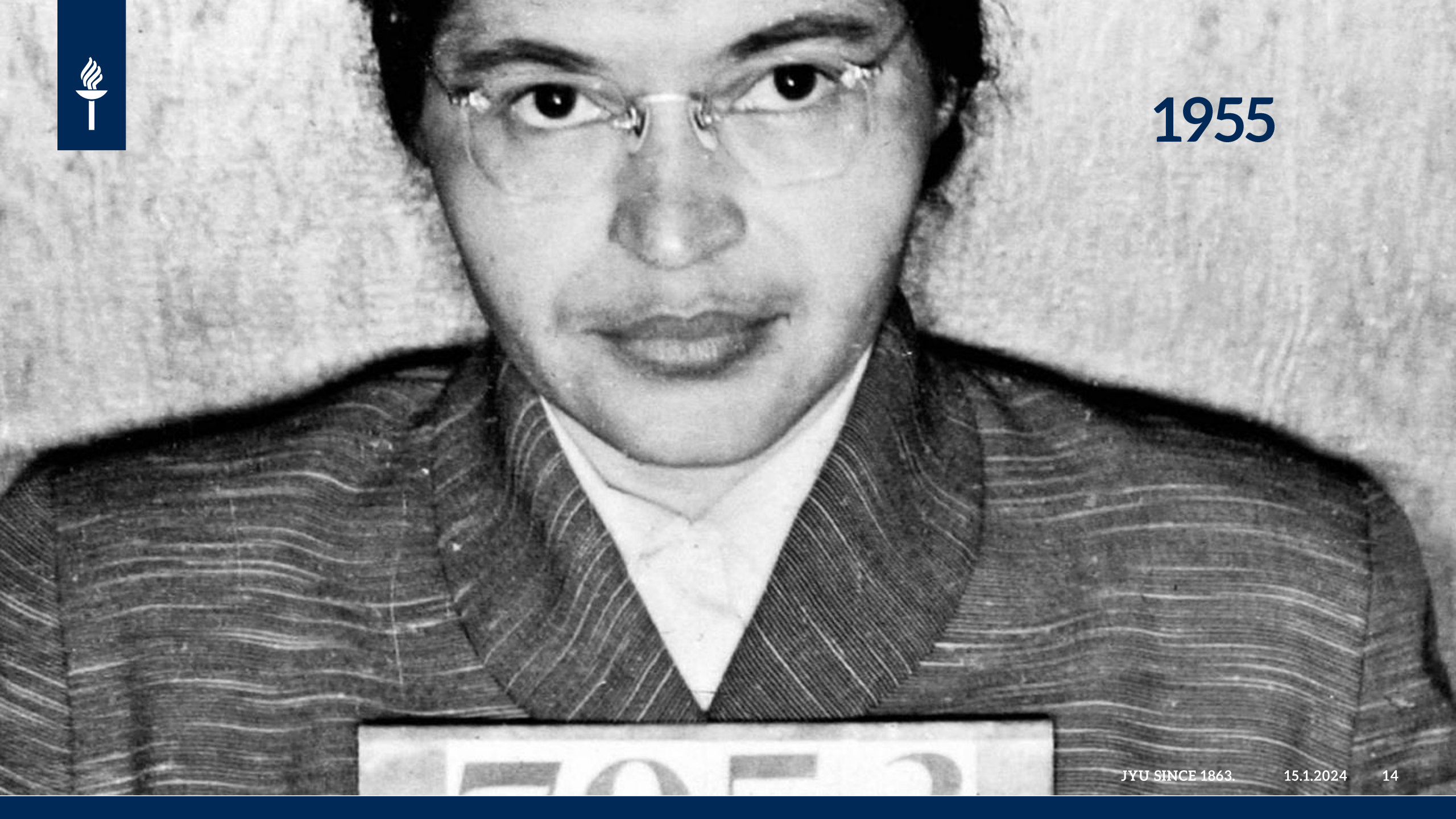

1927

1936

1955

1955

1989

2019

1942

1942

”Arendt näkee Eichmannin tavallisena pyrkyrinä, joka ei kykene asettumaan toisten asemaan, vaan kykenee keskittymään ainoastaan omaan uraansa. Eichmann tottelee ylempiensä määräyksiä kyselemättä ja nauttii, kun asiat sujuvat. Erityisesti Eichmann tuntuu nauttivan tilanteista, joissa hän kykenee toimimaan eri osapuolten välillä ja onnistuu välittämään kaikkia osapuolia tyydyttävän kompromissiratkaisun. (Arendt 2016.)” Hallamaa 2016

Normin rikkominen vs. normin noudattaminen

”Kaikkein tärkeimmät totuudet tunnustetaan huomaamatta sivulauseissa, implisiittisesti rivien välissä. Ne ovat usein annettuina otettuja itsestäänselvyyksiä, hyvin tiedettyjä mutta huonosti tiedostettuja, laajasti tunnustettuja mutta vähän tunnistettuja. Tällaisten totuuksien voima on juuri niiden vastaansanomattomassa itsestäänselvydessä, joka ohjaa puheitamme, ajatteluamme ja myös toimintaamme.”

(Simola 2015)

"Kun Nürnbergin oikeudenkäynnit aloitettiin toisen maailmansodan jälkeen Saksassa, länsiliittoutuneiden ensimmäinen periaate oli, ettei ketään 1921 ja sen jälkeen syntynyttä saa tuomita ankarimman lainkohdan mukaisesti..."

”Kun Nürnbergin oikeudenkäynnit aloitettiin toisen maailmansodan jälkeen Saksassa, länsiliittoutuneiden ensimmäinen periaate oli, ettei ketään 1921 ja sen jälkeen syntynyttä saa tuomita ankarimman lainkohdan mukaisesti. Tuota päätöstä voidaan pitää – hieman irvokkaasti – jopa kautta aikojen suurimpana tunnustuksena kasvatustajajärjestelmille ja kouluille...”

”Kun Nürnbergin oikeudenkäynnit aloitettiin toisen maailmansodan jälkeen Saksassa, länsiliittoutuneiden ensimmäinen periaate oli, ettei ketään 1921 ja sen jälkeen syntynyttä saa tuomita ankarimman lainkohdan mukaisesti.

Tuota päätöstä voidaan pitää – hieman irvokkaasti – jopa kautta aikojen suurimpana tunnustuksena kasvatusjärjestelmille ja kouluille.

Lähtökohtana oli, ettei yksikään saksalainen lapsi voinut välttää sitä kasvatusideologiaa, joka altisti nuoret ihmiset hyväksymään kansallissosialistien irvokkaan raa’an maailmankäsityksen ja ihmiskuvan.” (Salmi 2023)

Kommentteja ja
kysymyksiä?

Kotitehtäväksi

- Ennen ensi viikon pienryhmää
  - Lue teoksesta Antikainen, Ari; Rinne, Risto & Koski, Leena (2013), Kasvatussosiologia luku 2 Sosiologian ja kasvatussosiologian peruskäsitteitä
    - Löytyy e-kirjana Jykdokin kautta <https://www.ellibslibrary.com/book/9789524516525> sekä painettuna kirjana kirjastosta (huom. Koronarajoitukset kirjaston käytössä)